

Itsenäisyyden ajan kolikot ja setelit vuoteen 1952

Kolikot

Suomen itsenäistyttyä vuonna 1917 alettiin suunnitella Suomen tasavallan ensimmäisiä rahoja. Suomen sisällissodan alussa, tammikuussa 1918, punaisten kansanvaltuuskunta valtasi Suomen Rahapajan. Tuona aikana Rahapajassa lyötiin vielä vanhoilla Venäjän vallan aikaisilla leimasmilla 5 ja 25 pennin rahoja. Kansanvaltuuskunta lyöti myös omalla tunnuspuolella varustettua 5 pennin rahaa.

5 penniä 1918, kuparia: Kansanvaltuuskunnan lyömä kolikko, josta on myöhemmin lyöty myös väärennös (kuvassa oikealla).

Punaisten kukistuttua annettiin touku-kuussa 1918 asetus, jonka mukaan kolikoiden kokoa pienennettiin ja niiden tunnuspuolelle tuli Suomen leijona. Suomen ensimmäiset kolikot olivat kupariset 1, 5 ja 10 penniä, kuparinikkeliset 25 ja 50 penniä sekä 1 markka. Myöhemmin painettiin vielä alumiinipronssista 5, 10 ja 20 markan kolikot.

Vasemmalla 1 p 1919-1924, kuparia: Suomen käytörahoista pienikokoisin, paino vain 1 g ja halkaisija 14 mm! Oikealla 1 mk 1921-1924, kuparinikkeliä, joka tunnetaan myös nimillä 'hevosmarkka' ja 'härkämarkka'.

Markan kokoa pienennettiin vuodelle 1928, jotta se erottuisi paremmin samaan aikaan liikkeelle laske-
tusta 5 markan kolikosta.

Kultakanta

1920-luvulla palattiin kultakantaan, joskin vain lyhyeksi ajaksi. Kultaisia 100 ja 200 markan kolikoita painettiin vain n. 50 000 kpl kumpaakin. Nämä kultarahat ovat nykyisin haluttuja keräilykohteita.

100 ja 200 mk 1926, kultaa (90% Au, 10% Cu).

Sota-aika

Sota-aika vaikutti rahanlyöntiin paljon. Alumiinipronssirahat jäivät pois käytöstä, kuparinikkelirahat vaihtuivat 1940 kuparisiksi ja 1943 rautaisiksi, 5 ja 10 pennin rahat pienennettiin ja niihin tehtiin reikä keskelle. Myös kolikoiden lyönnissä käytettävät mestit käytettiin niin loppuun, että rahojen lyöntilaatu heikkeni huomattavasti ajan myötä. Tämän takia suurin osa vuosien 1943–1948 kolikoista näyttävät hyvin kuluneilta.

Suomen ainoat reikärahat, 5 ja 10 p 1941-1943 (kuparia) ja 1943-1945 (rautaa).

Setelit

Kansanvaltuuskunnan vallan aikana jatkettiin myös seteleiden painatusta. Kansanvaltuuskunta painoi vuoden 1909 ja 1916 mallisia 1, 5, 20, 100 ja 500 markan seteleitä. Nämä rahat julistettiin kansalaissodan päätyttyä laittomiksi. Vuosien 1909 ja 1916 seteleitä ilman Litt A / Sarja II merkintöjä on siis painettu Venäjän vallan, Kansantasavallan ja itsenäisyyden aikana. Setelit erottaa toisistaan vain sarjanumeron perusteella.

Tämän jälkeen painettiin 5–500 markan seteleihin merkintä Litt. A ennen kuin tehtiin uusi päätös setelien värien ja vielä myöhemmin vuosiluvun muuttamista.

25 ja 50 penniä 1918

Kaksipäinen kotka jää pois v. 1918 seteleistä. 1 mk 1916 ja 1918, sekä 5 mk 1909 ja 1918.

10 ja 20 markkaa 1918

Teksti: Timo Rätti
Lähteet: Tuukka Talvio: Suomen rahat, 3.painos
Auvo Tirkkonen: Suomen harvinaiset setelit
Holmasto: Suomen Rahat 1811-2009 arviohintoineen

50 ja 100 markkaa 1918

500 markkaa 1909

500 markkaa 1909 merkinnällä Litt. A on yksi Suomen harvinaisimmista seteleistä. Tällä hetkellä niitä tunnetaan vain 3 kappaletta!

Vasta vuonna 1922 saatiin liikenteeseen täysin uusi setelimalisto, jonka suunnitteli 1909-sarjan tapaan Eliel Saarinen.

5, 10 ja 20 markan setelit vuosilta 1922 ja 1939 eri painoksineen (ilman Litt.-merkintää sekä Litt. A, B, C ja D).

50 ja 100 markkaa 1939 Litt. D

500 ja 1000 markkaa 1922 Litt. C

5000 mk 1939 Litt A = 500 mk 1922 päällepainatuksella, hyvin harvinainen!

Vuonna 1940 setelistöön tuli lisänä uusi 5000 markan seteli (vuosiluku 1939), jonka suunnitteli Aarne Karjalainen. J.V. Snellmannin kuvalla varustettu seteli on useaan otteeseen äänestetty Suomen kauneimmaksi seteliksi, syystäkin.

Vuonna 1945 setelisarja uudistettiin, mutta vain 50 ja 100 markan seteleistä tehtiin kokonaan uudet tyypit. Muihin seteleihin tehtiin muutoksia paperin laatuun, painatukseen, väreihin ja vesileimoihin. 50 ja 100 markan setelit suunnitteli Tove Janssonin äiti, Signe Hammarsten-Jansson.

50 ja 100 markkaa 1945 Litt. A

